

Justitiedepartementet  
Straffrättsenheten**Yttrande över promemorian Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott (Ds 2019:1)****Sammanfattning***Systematiska stölder och hälerier (avsnitt 5)*

- Med vissa reservationer och synpunkter när det gäller lagstiftningens utformning, tillstyrker Åklagarmyndigheten utredarens förslag om att straffbestämmelserna om grov stöld respektive grovt häleri förtydligas så att det klart framgår att systematiska inslag utgör sådana omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. Åklagarmyndigheten efterlyser dock en bredare och djupare analys av de ekonomiska konsekvenser som en sådan lagändring kan få.
- Åklagarmyndigheten delar utredarens uppfattning att det inte bör införas regler som ger möjlighet att lägga samman flera stölder respektive hälerier till ett allvarigare brott. Förslaget till två nya straffbestämmelser – grov systematisk stöld och grovt systematiskt häleri – avstyrks.

*Inbrottsstöld (avsnitt 6)*

- Åklagarmyndigheten tillstyrker utredarens förslag om att införa ett nytt brott som tar sikte på inbrottsstölder i bostad. Myndigheten förordar att straffminimum för det nya brottet bestäms till fängelse ett år.

*Försök och förberedelse till häleri (avsnitt 7)*

- Åklagarmyndigheten delar utredarens bedömning att förstadier till häleri inte bör kriminaliseras. För det fall försök och förberedelse till häleri ska kriminaliseras instämmer Åklagarmyndigheten i uppfattningen att även stämpling bör omfattas av kriminaliseringen.

*Tillträdesförbud (avsnitt 8)*

- Åklagarmyndigheten delar utredarens bedömning och avstyrker förslaget om att införa en lag om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek. Myndigheten ifrågasätter bedömningen när det gäller förslagets ekonomiska konsekvenser. I den delen ser myndigheten behov av en mer djupgående analys.

## Inledning

Åklagarmyndigheten konstaterar att uppdraget innefattat många svåra frågeställningar av skilda slag. Uppdraget har varit omfattande men samtidigt i vissa delar snävt avgränsat. Några av de negativa konsekvenser som Åklagarmyndigheten ser som en följd av uppdragets utformning framhålls nedan i anslutning till myndighetens övriga synpunkter på utredarens bedömningar och förslag.

Synpunkterna på förslagen och bedömningarna i promemorian lämnas mot bakgrund av de intressen som Åklagarmyndigheten har att beakta. I de delar som inte särskilt nämns har myndigheten inte några synpunkter på utredarens överväganden.

## Systematiska stölder och hälerier (avsnitt 5)

### *Allmänna utgångspunkter och reflektioner*

Systematiska inslag vid stöld- och häleribrottslighet kan och ska beaktas redan enligt nuvarande lagstiftning, både när det gäller gradindelning och straffvärdebedömning. Som framgår av promemorian är domstolarna restriktiva med att bedöma stöld- och häleribrott som grova enbart med anledning av att brottsligheten varit systematisk. Åklagarmyndigheten delar uppfattningen att systematiken generellt får för litet genomslag vid bedömningen av om förmögenhetsbrott ska anses vara grova. Det gäller stöld- och häleribrott men även t.ex. bedrägeri.

En allmän reflektion är att det är angeläget att systematiken behandlas på samma sätt och får samma genomslag för de förmögenhetsbrott som är av likartad karaktär. Så är det inte idag och kommer inte heller att bli om något av de förslag som utredningen lämnar i denna del leder till lagstiftning. Skillnaderna i hur systematiska inslag beaktas vid relativt likartade brott som å ena sidan stöld och å andra sidan bedrägeri kommer då i stället att bli större. Det är en olycklig följd av hur uppdraget är avgränsat. Åklagarmyndigheten har noga övervägt om det i sig utgör skäl att helt avstyrka att någon form av ändring görs endast när det gäller hur systematiska inslag ska beaktas vid stöld- och häleribrott, men landat i att istället framhålla vikten av att det vidtas fortsatta lagstiftningsåtgärder i syfte att få till stånd en enhetlig lagstiftning när de gäller systematiska inslag vid förmögenhetsbrott. Utgångspunkten för de förändringar som nu genomförs bör vara att de utgör ett steg i den riktningen.

*Brottets systematik som ett kvalificerande rekvisit vid gradindelningen av stöld respektive häleri (avsnitt 5.7.2)*

Med reservation för de tidigare redovisade synpunkter som Åklagarmyndigheten har när det gäller vikten av att även andra förmögenhetsbrott – som bedrägeri – behandlas på samma sätt, tillstyrker myndigheten utredarens förslag om att straffbestämmelserna om grov stöld respektive grovt häleri förtydligas så att det klart framgår att systematiska inslag utgör sådana omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt. Myndigheten har emellertid några funderingar när det gäller den föreslagna lagändringens effekter och utformning.

Som redovisas i promemorian är domstolarna restriktiva med att beakta sådana omständigheter som inte uttryckligen anvisas av lagstiftaren vid gradindelningen av brott. Högsta domstolen har också sagt att legalitetsskäl talar för en restriktivitet (NJA 2016 s. 1143). Med de utgångspunkterna kan ett framhållande av systematik förväntas leda till att sådana inslag i större utsträckning kommer att göra att stöld- respektive häleribrott bedöms som grova. Mot det talar emellertid att den föreslagna kvalificeringsgrunden tar sikte på precis sådana omständigheter som redan idag särskilt ska beaktas inom ramen för rekvisitet ”särskilt farlig art”. Det gör att det kan vara tveksamt om de avsedda förändringarna i praxis verkligen kommer att uppnås. Det gör också att det är tveksamt om det verkligen kan sägas vara ”ett nytt kvalificerande rekvisit” som införs.

Åklagarmyndigheten delar i allt väsentligt utredarens uppfattning om de brottsinterna omständigheter som, i nu aktuellt avseende, bör kunna ligga till grund för att kvalificera ett stöld- eller häleribrott som grovt (författningskommentaren s. 237 ff.). Som nämnts i föregående stycket är det också den sorts omständigheter som enligt nuvarande lagstiftning kan beaktas med hänvisning till att gärningen varit av särskilt farlig art. Enligt Åklagarmyndighetens uppfattning är det dock tveksamt om alla dessa omständigheter rent språkligt rymms under begreppet att ”gärningen utövats systematiskt”. I vart fall kan det vara svårt att förstå hur *en* gärning kan utövas systematiskt. Uttryckssättet ger intryck av att det avgörande är själva sättet på vilket gärningen genomförs, exempelvis att gärningspersonen går systematiskt och metodiskt tillväga. Av promemorian framgår att avsikten inte är att begreppet ska tolkas så snävt. Ur tydlighetssynpunkt kan uttrycket därför vara mindre lyckat.

Med utredarens förslag kommer ”systematiskt” att få en delvis annan betydelse än den innebörd begreppet har i getts i andra sammanhang. Begreppet tar vanligen sikte på ett förfarande som upprepas, vilket också anges i promemorian (t.ex. s. 76). Högsta domstolen har också definierat begreppet ungefär så (t.ex. NJA 2016 s. 1143). Även i straffbestämmelserna om grovt bidragsbrott och grovt penningtvättsbrott används begreppet ”systematiskt” och innefattar då ett upprepat förfarande. Att enbart i straffbestämmelserna om grov stöld respektive grovt häleri ge begreppet en annan innebörd framstår som mindre lämpligt.

Sammanfattningsvis tillstyrker Åklagarmyndigheten att det i straffbestämmelserna 8 kap. 4 § respektive 9 kap. 6 § brottsbalken förtydligas att systematiska inslag är sådana omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om stöld eller häleri ska bedömas som grovt brott. Hur detta ska uttryckas kan det finnas skäl att överväga ytterligare. Möjligen kan det – trots de nackdelar som finns med ett sådant uttryck, vilket framhålls av utredningen och i vilket Åklagarmyndigheten i och för sig instämmer – ändå vara att föredra att behålla den lagstiftningsteknik som använts på senare år t.ex. i bestämmelserna om grovt bidragsbrott och grovt penningtvättsbrott. Som tidigare framhållits är det angeläget att lagstiftningen är enhetlig och att så långt det är möjligt undvika att samma begrepp används på olika sätt i olika straffbestämmelser, alldeles särskilt när det rör sig om närliggande brottstyper på förmögenhetsbrottens område.

#### *En lagstiftningsteknisk fråga*

Eftersom systematiska inslag vid en gärning även ryms under begreppet ”särskilt farlig art” bör ordet ”annars” finnas med även i straffbestämmelsen om grovt häleri, i likhet med vad som gäller vid grov stöld.

#### *Ekonomiska konsekvenser (avsnitt 10.2)*

Utredaren gör bedömningen att förslaget inte kommer att innebära en ökad arbetsbörda för domstolarna, Åklagarmyndigheten eller andra aktörer inom rättskedjan. Åklagarmyndigheten efterlyser en bredare och djupare analys i den delen.

Om systematiska inslag i stöld- och häleribrottslighet tillmäts större betydelse vid gradindelning och straffnivåerna därmed ökar, kommer det att få konsekvenser för den brottsutredande verksamheten. Utrymmet att besluta om förundersökningsbegränsning kommer att minska när fler brott ska bedömas som grova och därmed ska leda till strängare straff. Utredningarna kan också

förväntas bli mer omfattande när systematiska inslag får en ökad betydelse och därmed bör utredas i större omfattning. Åklagarmyndigheten ser det som angeläget att denna typ av konsekvenser belyses och analyseras vid den fortsatta beredningen.

#### *Nya straffbestämmelser (avsnitt 5.7.1 och 5.8)*

Åklagarmyndigheten delar utredarens uppfattning att det inte bör införas regler som ger möjlighet att lägga samman flera stölder respektive hälerier till ett allvarligare brott. Förslaget i avsnitt 5.8.1 till två nya straffbestämmelser – grov systematisk stöld och grovt systematiskt häleri – avstyrks således.

Åklagarmyndigheten ställer sig alltså bakom de skäl mot förslaget som utredaren själv redovisar och som bl.a. tar sikte på brister i förutsebarhet, avgränsnings-svårigheter, tillämpningsproblem och rättssäkerhetsaspekter.

För det fall sammanläggning av flera stölder respektive hälerier till ett allvarligare brott ska ske, synes det lämpligast att utgå från den modell som utredaren föreslår. I denna del instämmer Åklagarmyndigheten i stort i de bedömningar och den analys som utredaren redovisar i avsnitt 5.7.1 och 5.8, men vill framföra några allmänna reflektioner och synpunkter.

#### *Vilka brott som omfattas*

En tydlig skillnad i förhållande till förslaget om att införa en förtydligande kvalificeringsgrund för grova brott är att även ringa brott som utförs inom ramen för ett systematiskt förfarande skulle omfattas. Detta skulle exempelvis träffa stödligor som specialiserat sig på butiksstölder och där varje stöld sedd för sig skulle vara att bedöma som ringa med hänsyn till det tillgripna godsets värde. För de fallen skulle lagstiftningen innebära en högst påtaglig straffskärpning.

Med den valda konstruktionen (ett brott för grov systematisk stöld och ett för grovt systematiskt häleri) kommer häleri- och stöldbrott inte att bedömas i ett sammanhang. Man kan tänka sig situationer där ett relativt litet antal stölder men också ett antal hälerier har begåtts och att dessa brott tillsammans ingår i en systematisk brottslighet. Det framstår som otillfredsställande om uppdelningen i två olika brott – ett för systematiska stöldbrott och ett för systematiska häleri-brott – skulle få till följd att systematiken vid ”blandbrottslighet” som i övrigt uppfyller kraven på att vara ett systematiskt förfarande, inte fullt ut skulle beaktas. Vid en fortsatt beredning i denna del är det önskvärt att den nu aktuella frågan ägnas ytterligare uppmärksamhet.

Även grov stöld respektive grovt häleri föreslås kunna ingå i de nya brotten. Skälen för det är i och för sig goda men det kan, som utredaren också har pekat på, leda till konkurrensproblem och även till vissa tillämpningssvårigheter. Systematiska inslag vid stöld- och häleribrottslighet kommer, såvitt Åklagarmyndigheten förstår, även fortsättningsvis att kunna beaktas inom ramen för kvalifikationsgrunden ”särskilt farlig art” i straffbestämmelserna om grov stöld respektive grovt häleri. Samtidigt kan systematiken läggas till grund för att en grov stöld eller ett grovt häleri tillsammans med andra stöld- respektive häleribrott läggs samman till något av de nya brotten. Det är önskvärt att även den frågeställningen ägnas uppmärksamhet vid den fortsatta beredningen.

#### *Gradindelning och straffskala*

Utredaren har redovisat de olika överväganden som gjorts och skälen för den straffskala som valts. Vid en samlad bedömning anser Åklagarmyndigheten att den föreslagna straffskalan framstår som väl avvägd.

#### *Ekonomiska konsekvenser (avsnitt 12.4.2)*

Åklagarmyndigheten saknar en analys av vilka eventuella effekter lagstiftningsförslaget kan komma att få på polis och åklagares möjlighet att besluta om förundersökningsbegränsning för mindre allvarliga fall av stöld eller häleri. För det fall många av de brott som i dagsläget inte utreds med stöd av bestämmelserna om åtalsunderlåtelse och förundersökningsbegränsning framöver ska utredas och lagföras, kommer det att få stora konsekvenser såväl för polis och åklagare som för rättsväsendet i stort. Innan förslaget leder till lagstiftning måste denna fråga utredas och analyseras. Det kan inte uteslutas att förslaget kan komma att leda till sådana ökade kostnader för Åklagarmyndigheten att de inte ryms inom befintliga anslag.

#### **Inbrottsstöld (avsnitt 6)**

Åklagarmyndigheten tillstyrker utredarens förslag om att införa nytt brott som tar sikte på inbrottsstölder i bostad. Myndigheten förordar dock att straffminimum för det nya brottet bestäms till fängelse ett år. Skälen för det redovisas nedan. Först lämnas en del allmänna synpunkter.

#### *Inledande reflektioner*

Rent allmänt bör man, enligt Åklagarmyndighetens uppfattning, vara återhållsam med att införa nya straffbestämmelser, genom specialregleringar, för sådant som redan är straffbelagt i befintlig lagstiftning. Det riskerar att göra

lagstiftningsstrukturen otydlig och svåröverskådlig. Risken för tillämpnings-svårigheter och konkurrensproblem ökar när tillämpningsområdet för flera straffbestämmelser överlappar varandra. Om det är möjligt är det därför, enligt Åklagarmyndighetens uppfattning, oftast att föredra att istället göra förändringar inom ramen för befintliga straffbestämmelser. Med detta sagt och mot bakgrund av att även Åklagarmyndigheten ser ett behov av en höjd straffnivå för stölder som begås genom inbrott i bostad, kan myndigheten ändå tillstyrka att ett nytt brott införs på det sätt som föreslås. När det gäller straffbestämmelsens närmare utformning och innehåll vill Åklagarmyndigheten föra fram några synpunkter.

#### *Förfaranden av mindre allvarlig art*

Det kan konstateras att det nya brottet kommer att innefatta ett stort antal varianter av mer eller mindre integritetskränkande tillgrepp ur bostad eller liknande boenden, med sinsemellan mycket olika straffvärde. Precis som utredaren föreslår kräver konstruktionen att det blir möjligt att bedöma mindre allvarliga fall av inbrottsstöld enligt en lägre straffskala – vanligen som grov stöld eller stöld. I författningskommentaren ges en del exempel på tillgrepp som enligt utredarens uppfattning bör anses som mindre allvarliga. Det finns inte anledning att ha några synpunkter på det som anförs där men Åklagarmyndigheten vill framhålla vikten av att det är tydligt hur regleringen i andra stycket är tänkt att tillämpas. För att skapa så goda förutsättningar som möjligt för en enhetlig rättstillämpning som ligger i linje med lagstiftarens intentioner kan det övervägas att – i likhet med motsvarande reglering avseende rån – i straffbestämmelsen ange vilken typ av omständigheter som lagstiftaren anser typiskt sett bör beaktas vid bedömningen, exempelvis omständigheter som rör graden av integritetsintrång eller det tillgripnas värde. Under alla förhållanden bör förtydligande exempel ges i förarbetena.

Hur stort utrymmet kommer att vara för att bedöma en gärning som mindre allvarlig och därmed inte som inbrottsstöld hänger rimligen samman med vilket straffminimum som väljs. Åklagarmyndigheten återkommer nedan till sina synpunkter när det gäller brottets straffskala, men vill redan här peka på att straffminimum inte bör sättas så högt att tillämpningen av undantagsregleringen i andra stycket blir mer regel än undantag, dvs. att en stor del av de tillgrepps-brott som straffbestämmelsen enligt sin ordalydelse ska träffa i praktiken inte kommer att bedömas som inbrottsstöld. Det är viktigt att, vid den fortsatta beredningen, överväga tillämpningsområdet för regleringen i andra stycket och brottets straffskala i ett sammanhang.

### *Rubriceringen*

Direktivens utformning innebär att det varit utredarens uppdrag att lämna författningsförslag till ett nytt brott, benämnt inbrottsstöld. Liksom utredaren är Åklagarmyndigheten tveksam till rubriceringen och instämmer i de synpunkter som utredaren för fram i den delen. Det känns också främmande, rent språkligt, att ett brott som inte är så allvarligt att det ska rubriceras som inbrottsstöld istället ska rubriceras som det mindre allvarliga brottet *grov* stöld. På de skäl utredaren anför kan myndigheten emellertid ändå acceptera att ett nytt brott rubriceras inbrottsstöld.

### *Straffskalan*

Som framförts bör straffminimum för inbrottsstöld inte sättas så högt att undantagsregeln i andra stycket kommer att tillämpas i alltför många fall. Än viktigare är det naturligtvis att straffskalan inte sätts så högt – eller lågt – att det uppstår brister i proportionalitet och ekvivalens i förhållande till andra brott.

Utredaren har föreslagit ett straffminimum om fängelse i nio månader medan hon, i enlighet med direktiven, har lämnat ett alternativt förslag där straffminimum uppgår till fängelse ett år. Enlig Åklagarmyndighetens uppfattning finns det faktorer som talar såväl för som emot båda alternativen.

Att straffvärdemässigt jämställa inbrott i bostad med exempelvis rån av normalgraden är inte alldeles verklighetsfrämmande enligt Åklagarmyndighetens uppfattning. Särskilt inte om båda straffbestämmelserna har likartade undantagsregleringar för mindre allvarliga fall. Rån innefattar, liksom inbrottsstöld, gärningar av mycket olika slag och med stora skillnader i straffvärde.

För att bestämma straffminimum till fängelse ett år talar också att skillnaden i förhållande till grov stöld inte bör vara alltför liten. Om straffminimum höjs med endast tre månader finns en risk att den nya bestämmelsen inte kommer att innebära någon förändrad praxis, särskilt inte med tanke på den undantagsreglering som föreslås för gärningar av mindre allvarlig art. Att genomföra en lagstiftningsförändring som inte får någon praktisk betydelse bör naturligtvis undvikas.

Sammantaget leder detta till att Åklagarmyndigheten har kommit fram till att övervägande skäl talar för ett straffminimum om ett års fängelse, för det fall ett nytt brott ska införas. Detta även med beaktande av det som anförts ovan under



rubriken *Förfaranden av mindre allvarlig art*. När det gäller straffskalans övre gräns har myndigheten ingen annan uppfattning än utredaren.

### **Försök och förberedelse till häleri (avsnitt 7)**

Åklagarmyndigheten delar utredarens bedömning att skälen mot en kriminalisering av förstadier till häleri kan sägas väga något tyngre än de skäl som talar för. För det fall försök och förberedelse till häleri ska kriminaliseras instämmer Åklagarmyndigheten i uppfattningen att även stämpling bör omfattas av kriminaliseringen.

### **Tillträdesförbud (avsnitt 8)**

Åklagarmyndigheten delar utredarens bedömning och avstyrker förslaget om att införa en lag om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek. Myndigheten instämmer till fullo i det som anförs i promemorian, avsnitt 8.10. För egen del vill Åklagarmyndigheten särskilt framhålla följande.

#### *Behovet av ny lagstiftning om tillträdesförbud?*

En inledande reflektion är att underlaget, framför allt uppgifterna från myndigheter, kommuner och intresseorganisationer samt från polisen, inte ger stöd för att det finns något påtagligt behov av en ny tillträdesförbudslagstiftning. I stor utsträckning tycks det vara oklart hur stora de problem med brottslighet m.m. som man vill komma åt med lagstiftningen egentligen är, och tveksamt i vilken utsträckning en lagstiftning om tillträdesförbud skulle komma till rätta med problemen (avsnitt 8.9 samt s. 183 f.). En lagstiftning om tillträdesförbud bör inte genomföras utan att det finns ett tydligt behov som på ett effektivt sätt kan mötas genom lagstiftningen.

#### *Lagstiftningen riskerar att få till följd att brottsligheten inte minskar utan istället flyttar från en plats till en annan*

Det förslag som lämnas till lag om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek är utformat på ett likartat sätt som lagen om tillträdesförbud till idrottsarrangemang och även kontaktförbudslagen. Ska en lagstiftning införas har Åklagarmyndigheten inga invändningar mot modellen som sådan. Såväl den förslagna lagstiftningen som de befintliga regleringarna har till syfte att förebygga eller förhindra brott, vilket naturligtvis är vällovliga och i och för sig godtagbara skäl att införa straffsanktionerade individuella förbud för enskilda. Det finns dock viktiga skillnader mellan den sorts tillträdesförbud som nu föreslås jämfört med tillträdesförbud till idrottsarrangemang respektive

kontaktförbud. En sådan skillnad, som framhålls i promemorian, är att de intressen som en lag om tillträdesförbud på nu aktuella platser skulle skydda väger mindre tungt än vad som gäller vid kontaktförbud och tillträdesförbud vid idrottsarrangemang. En annan viktig skillnad är de olika regleringarnas faktiska möjlighet att förebygga eller förhindra brott.

Om en person meddelas kontaktförbud, och förbudet efterlevs, kan samtliga de brott som förbudet avser att skydda mot förhindras. Detsamma gäller tillträdesförbud till idrottsarrangemang. Ett tillträdesförbud som avser butik, badanläggning eller bibliotek tar sikte på brott, trakasserier eller ordningsstörningar som inte på samma sätt är uteslutande knutna till just en specifik plats eller person. Det finns därför en risk att ett sådant tillträdesförbud bara skulle innebära att problemet flyttas från en plats till en annan.

Den som har begått upprepade stölder i en viss livsmedelsbutik och därför meddelas tillträdesförbud till den butiken kommer med all säkerhet att i stället besöka andra butiker. Detta förutsätts också enligt förslaget, eftersom det skulle vara oproportionerligt att stänga ute en person från samtliga butiker. Mot bakgrund av att beslut om tillträdesförbud framförallt kan tänkas bli aktuellt för vaneförbrytare är det ett rimligt antagande att problemet med stölder så att säga skulle följa med personen till de butiker han eller hon besöker. Likartade antaganden kan göras i fråga om den som begår brott på en badanläggning och även, men kanske i något mindre mån, den som betar sig illa på bibliotek. Enligt Åklagarmyndighetens uppfattning innebär detta att det är ytterst tveksamt om den föreslagna lagstiftningen skulle leda till en reell minskning av de brott och andra problem som man vill komma åt. Även om problemen med t.ex. butiksstölder skulle minska på en plats, skulle de sannolikt öka i motsvarande mån på en annan plats. Att från det allmännas sida skydda en näringsidkare på bekostnad av en annan kan inte vara godtagbart.

*Näringsidkare med likartad verksamhet och likartade skyddsbehov kommer att behandlas olika*

Det ligger också en inbyggd risk för orättvisa i systemet. Den näringsidkare som driver den enda livsmedelsbutiken på en liten ort, och samtidigt tillhandahåller apoteksvaror och posttjänster, skulle sannolikt ha mycket svårt att få bifall till en ansökan om tillträdesförbud samtidigt som en näringsidkare på en större ort med många andra butiker skulle ha betydligt större förutsättningar att få igenom sin ansökan. Detta i vart fall så länge den berörda personen inte redan har meddelats tillträdesförbud till de andra butikerna på orten. Möjligheten att få skydd

kommer i praktiken att bero på andra omständigheter än skyddsbehovet. Åklagarmyndigheten vill väcka frågan om det är rimligt att samhället lägger resurser på att skydda vissa privaträttsliga subjekt men inte andra, trots att de är av samma eller likartat slag. Det gäller dels skillnaden i förutsättningar mellan exempelvis olika butiker, dels också skillnaden mellan å ena sidan butiker, badanläggningar och bibliotek och å andra sidan andra liknande inrättningar.

*Lagstiftningen kan förväntas bli resurskrävande och/eller ineffektiv*

Åklagarmyndigheten befarar att lagstiftningen skulle bli resurskrävande för samhället och rättsväsendet utan motsvarande nytta. I den delen ansluter sig myndigheten till de överväganden som utredaren gör under rubriken Frågan om tillträdesförbud är ett effektivt sätt att skydda de relevanta intressena (s. 183 ff.), men vill något utveckla sin syn på detta.

Inledningsvis kan konstateras att effekten av beslutade tillträdesförbud till stor del är beroende av att polisen har resurser att ta omhand anmälningar om överträdelser. Som situationen för polisen ser ut är det knappast rimligt att tro att ett samtal till polisen om att en person med tillträdesförbud överträder förbudet skulle leda till att en patrull åker till platsen för att ta upp anmälan och avvisa personen. I vart fall inte om personen inte samtidigt begår något annat brott. Man kan också fråga sig om det är önskvärt att polisen prioriterar sina resurser på det sättet. Eller att samhället avsätter ytterligare resurser för det, på bekostnad av annat. Det är därför svårt att se att ett tillträdesförbud skulle få särskilt mycket större effekt än ett "förbud" att besöka en butik eller badanläggning, som den enskilda näringsidkaren eller föreståndaren själv kan meddela. Inte heller torde straffansvaret som sådant verka avhållande på den krets av personer som kan komma att meddelas tillträdesförbud. I det sammanhanget kan nämnas att en högre straffskala än den föreslagna inte bör vara aktuell, utan den framstår som väl avvägd.

Det framstår som klart att lagstiftningen inte skulle ha någon effekt när det gäller att förhindra de brott som begås av exempelvis internationella stöddligor eller annars i organiserad form. Inte heller i övrigt finns det, såvitt Åklagarmyndigheten kan bedöma utifrån befintligt underlag, skäl att tro att den föreslagna lagstiftningen kommer att vara ett effektivt, eller resurseffektivt, sätt att uppnå det avsedda syftet.

*Ekonomiska konsekvenser (12.4.2)*

Åklagarmyndigheten ifrågasätter utredarens bedömning att de kostnadsökningar som ett genomförande av lagförslaget skulle innebära kommer att rymmas inom myndighetens befintliga anslag. Myndigheten anser att underlaget är otillräckligt för att kunna ta ställning till vilka kostnadsökningar som kan bli aktuella. Det gäller för Åklagarmyndigheten men även för rättsväsendet i stort.

Utredaren uppskattar att antalet ärenden om tillträdesförbud skulle kunna uppgå till 5 000 per år och att den största delen kan förväntas avse butiker. Det sistnämnda framstår som rimligt. Det är också ett rimligt antagande att det kommer att göras ett stort – eller mycket stort – antal ansökningar om tillträdesförbud, som ska hanteras av polis och åklagare. Åklagarmyndigheten har inte underlag för att bedöma hur många ansökningar som kan förväntas och inte heller hur många ärenden om överträdelse av tillträdesförbud som kommer att behöva hanteras. Det är angeläget att det analyseras närmare vid den fortsatta beredningen. En mer gedigen och djupgående kostnadsanalys krävs för att kunna bedöma förslagens ekonomiska konsekvenser. Rent allmänt kan dock konstateras att utrymmet för åklagare att hantera en ny stor grupp av ärenden utan resurstillskott torde vara närmast obefintligt.

Som framgått ovan ställer sig Åklagarmyndigheten också tveksam till om lagstiftningen – ensam eller tillsammans med de övriga lagstiftningsförändringar som föreslås – kommer att leda till någon påtaglig minskning av andra brott. Någon minskad arbetsbörda för åklagare, eller för övriga rättsvårdande myndigheter, i den delen bör man alltså inte utgå från när de totala kostnaderna analyseras.

---

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Petra Lundh efter föredragning av kammaråklagaren Jenny Ahlner Wetterqvist. I den slutliga handläggningen av ärendet har också tf. vice riksåklagaren Marie-Louise Ollén och överåklagaren Thomas Häggström deltagit.

Petra Lundh

Jenny Ahlner Wetterqvist

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättsavdelningen

Biblioteket

Charlotta Myrén, chefssekreterare

Överåklagaren för samordning och analys